

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα
Β΄ Γυμνασίου**

**Θεματική ενότητα:
Τα φαινόμενα απατούν**

Τίτλος: «Όποιος τιμωρείται, σώζεται;»

**Συγγραφή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ
Εφαρμογή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

Θεσσαλονίκη 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π. 3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Όποιος τιμωρείται, σώζεται;

Εφαρμογή

Κωνσταντίνα Γακοπούλου

Δημιουργός

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

10.02.2015 – 03.03.2015

Σχολική Μονάδα

Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ενότητα 12: Τα φαινόμενα απατούν [Ιωάννης Χρυσόστομος, «Περὶ Λαζάρου», PG 48.1030-1031 (διασκευή)].

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

-

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

II. Εικονικός χώρος: Εφαρμογή Padlet

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές και ο καθηγητής, εκτός από την κατοχή βασικών δεξιοτήτων χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ, πρέπει να έχουν ασχοληθεί με τις ιστοεξερευνήσεις, την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, αλλά και με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, όπως είναι τα ιστολόγια, το Padlet και οι ψηφιακοί εννοιολογικοί χάρτες. Θα ήταν καλό να προϋπήρχε ιστολόγιο της τάξης ή του μαθήματος, αλλιώς θα πρέπει να προβλεφθούν διδακτικές ώρες για τη δημιουργία του. Εξίσου σημαντική είναι η εξοικείωση με τη συγκρότηση ομάδων και την ομαδική διδασκαλία γενικότερα. Η γνώση του διδάσκοντος για τις βασικές αρχές της *Μάθησης μέσω Σχεδιασμού* (“Learning by Design”) είναι καθοριστική για την πιστή εφαρμογή του σεναρίου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Κώστας Τουλούμης: «Όποιος τιμωρείται, σώζεται;», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Β΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές/ μαθήτριες εγκύπτουν σε ένα πανανθρώπινο και διαχρονικό ηθικό θέμα που απασχολούσε και απασχολεί όλες τις γενεές των ανθρώπων. Με αφορμή το ζήτημα της «αμαρτίας» και της «τιμωρίας» μελετούν το αν η υποβολή σε τιμωρία εξασφαλίζει την «ίαση» του «αμαρτωλού», αλλά και αν η καρτερία και η ανοχή απέναντι στις δυσκολίες οδηγούν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής. Το εκκλησιαστικό κείμενο του Ιωάννου Χρυσόστομου και η επιχειρηματολογία του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

προσφέρουν το έναυσμα για αναζήτηση, αλλά και την κατάθεση των απόψεων των ίδιων των μαθητών. Οι τελευταίοι, αφού πρώτα αντιληφθούν τη μορφή και τη σημασία του συγκεκριμένου κειμενικού είδους (ρητορικός λόγος – κήρυγμα) και εντοπίσουν τη διαχρονική σημασία λέξεων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, διερευνούν, σε ομάδες, την αντιθετική σύνδεση των εννοιών αμαρτία – τιμωρία, αρρώστια – φάρμακο, όχι μόνο κατά την εποχή του συγγραφέα αλλά και στην αρχαία και σύγχρονη εποχή. Η εικονογράφηση του σχολικού εγχειριδίου, όπου παρατίθενται οι μυθολογικές, γνωστές τιμωρίες αρχαίων «τιμωρημένων» του Κάτω Κόσμου, και το διαδίκτυο, το οποίο χρησιμοποιείται ως περιβάλλον αναζήτησης πληροφοριών, βοηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ο τελικός στόχος είναι οι μαθητές, αξιοποιώντας και το λεξιλόγιο της ενότητας, να συγκεντρώσουν στοιχεία για έναν αγώνα διαδικτυακής ή τυπικής επιχειρηματολογίας, όπου απαντώντας στην ερώτηση του τίτλου του σεναρίου θα συζητήσουν την κυρίαρχη αντίθεση αμαρτία – τιμωρία, η οποία αναδεικνύεται στο κείμενο της ενότητας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το θέμα του κειμένου της [Ενότητας 12](#), η αναγκαιότητα δηλαδή της τιμωρίας και ο συσχετισμός της με το φάρμακο που δίνεται σε έναν άρρωστο, προκειμένου αυτός να ιαθεί, σε αντίθεση με τη φαινομενική ευτυχία που απολαμβάνει αυτός που παραμένει ατιμώρητος, καθώς παραμένει, τελικά, ανίατος, μπορεί να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών. Πολλές φορές, άλλωστε, το φάσμα της τιμωρίας επικρέμαται πάνω από τα κεφάλια των νεαρών μελών μιας κοινωνίας τόσο στο οικογενειακό όσο και στο σχολικό περιβάλλον. Μπορούν, έτσι, οι μαθητές να ανακαλέσουν τα βιώματά τους και να καταθέσουν τις απόψεις τους για να προσεγγίσουν το όλο ζήτημα.

Οι ποικίλες διαστάσεις του ζητήματος βοηθούν, επίσης, σε μια ολιστική διερεύνησή του. Το κείμενο του Ιωάννου Χρυσοστόμου προσφέρει τη θεολογική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εκδοχή του, αφού συνάπτει την τιμωρία και με την αμαρτία. Η εικονογράφηση, όμως, της ενότητας, με την αναφορά στα μαρτύρια των «κολασμένων» του αρχαίου Άδη, οδηγεί στην ευρύτερη διερεύνηση του ζητήματος. Η απασχόληση αρχαίων και σύγχρονων φιλοσόφων με την τιμωρία, από τον Πλάτωνα («[Πρωταγόρας](#)») μέχρι τον Μισέλ Φουκώ (Φουκώ 1989), αλλά και η ψυχολογική, παιδαγωγική και νομική διάστασή της (Καργάκος 1985, Herbert 1998, Spradlin 2002) εξασφαλίζουν τη δυνατότητα προσέγγισης του όλου θέματος μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η στόχευση του σεναρίου στο σύνολό του προς έναν αγώνα επιχειρηματολογίας στο τέλος για το αν η τιμωρία κάνει καλό στον τιμωρούμενο ενισχύει την ήδη υπάρχουσα βιωματική διάσταση του θέματος. Οι ΤΠΕ μπορεί να αποτελέσουν όχι μόνο πηγή και περιβάλλον εργασίας των μαθητών, αλλά και δυναμικό μέσο για να καταθέσουν τις απόψεις τους και να αναστοχαστούν πάνω σε αυτές.

Παιδαγωγικά ακολουθείται η θεωρία του Σχεδιασμού (“Design”), η οποία σε συνδυασμό με τους πολυγραμματισμούς αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών, παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους. (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές /μαθήτριες αναμένεται:

- Να γνωρίσουν τη θεολογική σκέψη του 4^{ου} αι. μ.Χ. σε σχέση με την αμαρτία και την τιμωρία της και να τη συγκρίνουν με σημερινές ανάλογες αντιλήψεις.
- Να διατυπώσουν αντιλήψεις και να διαμορφώσουν στάσεις σχετικά με την έννοια του ηθικού παραπτώματος από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Να στοχαστούν σχετικά με τη διαχρονική χρήση της τιμωρίας ως μέσου αντιμετώπισης της ανθρώπινης παραβατικότητας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να αντιληφτούν τις αρχές που διαμορφώνουν τον κώδικα αξιών κάθε εποχής και αν και πώς μεταβάλλεται αυτός ο κώδικας ιστορικά.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να αντιμετωπίζουν τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ως αποτέλεσμα του ευρύτερου πολιτισμικού και κοινωνικού τους πλαισίου.
- Να γνωρίσουν τη μορφή, τη δομή και το περιεχόμενο ενός κειμένου εκκλησιαστικής ρητορικής.
- Να εντοπίσουν λέξεις και φράσεις της αρχαίας ελληνικής που χρησιμοποιούνται ακόμα και σήμερα και να τις αξιοποιήσουν στον δικό τους λόγο.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται:

- Να ασκηθούν να προσεγγίζουν αρχαία ελληνικά κείμενα και ως κειμενικά είδη σε σχέση με τον πομπό, τον δέκτη και το επικοινωνιακό τους πλαίσιο.
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού, αλλά και διερευνητικών περιβαλλόντων από όπου θα αντλούν υλικό για να δημιουργήσουν το δικό τους έργο.
- Να φέρουν σε πέρας αποστολές που θα τους ανατεθούν, συνεργαζόμενοι σε ομαδικό πλαίσιο με τους συμμαθητές τους.
- Να εντοπίζουν τα επιχειρήματα που αναπτύσσονται σε ένα κείμενο.
- Να επιχειρηματολογούν σε σχέση με κάποιο θέμα, αφού πρώτα εντοπίζουν, κρίνουν και αποδομούν ανάλογες πηγές, έτσι ώστε να διατυπώσουν τις δικές τους απόψεις.

Διδακτικές πρακτικές

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου, σε σχέση και με τους στόχους του, αναμένεται οι μαθητές :

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, αφού εργάζονται σε ομάδες και οδηγούνται σε αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από αυτές.
- Να αυτενεργήσουν μέσα σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένο έργο.
- Να ασκηθούν στην κριτική αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων και πηγών, αλλά και μέσω κοινωνικής δικτύωσης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Μετά την ανάγνωση και μια πρώτη νοηματική προσέγγιση του κειμένου της Ενότητας 12 και αφού οι μαθητές κληθούν να δικαιολογήσουν τον τίτλο «Τα φαινόμενα απατούν», επικεντρωνόμαστε στην εικονογράφηση της ενότητας. Η τιμωρία των μυθικών Σίσυφου, Τάνταλου και Ιξίωνος στον Άδη μπορεί να φέρει τους μαθητές σε κατάσταση προβληματισμού, ώστε να τεθεί η ερώτηση που θα αποτελέσει, τελικά, την αφετηρία του όλου σεναρίου. Η ερώτηση αυτή μπορεί να τεθεί είτε προφορικά είτε στο ιστολόγιο του μαθήματος, αν υπάρχει:

«Μπορεί η τιμωρία σήμερα να αποτελέσει μέσο για τη βελτίωση και τον τελικό σωφρονισμό των ανθρώπων; Ξεκινώντας από τις απόψεις του Ιωάννη του Χρυσοστόμου, οι οποίες κατατίθενται στο απόσπασμα του βιβλίου σας, και λαμβάνοντας υπόψη σας τον ρόλο της τιμωρίας στην αρχαία ελληνική μυθολογία, αναζητήστε τις πηγές σας και οργανώστε την επιχειρηματολογία σας για να απαντήσετε στην παραπάνω ερώτηση».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο συνδέεται και με τους στόχους του Σχεδίου Προγράμματος Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών του Επιστημονικού Πεδίου «Γλώσσα – Λογοτεχνία» για το Γυμνάσιο σε σχέση με την επιδίωξη οι μαθητές να «Μπορούν να αναπτύξουν την αναγνωστική τους ικανότητα με ταυτόχρονη καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης» (βλ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα Σπουδών Αρχαίων Ελληνικών 2011, σσ. 102-103). Συνδέεται, επίσης με τους επιμέρους διδακτικούς στόχους για την Ενότητα 8 του σχολικού εγχειριδίου της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (βλ. [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού Β΄ Γυμνασίου](#), σ. 83) που είναι οι μαθητές:

- Να έρθουν σε επαφή με ένα εκκλησιαστικό κείμενο που συνδέει με απλό τρόπο την αμαρτία με την αρρώστια και την τιμωρία με τη θεραπεία.
- Να παρατηρήσουν τον λιτό και εύληπτο λόγο του Χρυσοστόμου και να εξετάσουν αν αυτό το κείμενο είναι πειστικό και γιατί.,
- Να εντοπίσουν στοιχεία ρητορικής τεχνικής (π.χ. ερωτήσεις, αντιθετική σύνδεση) στο κείμενο και να το συγκρίνουν με ανάλογα κείμενα της κλασικής αρχαιότητας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Από τη στιγμή που επιλέγεται ο *Σχεδιασμός* (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001) ως παιδαγωγικό πλαίσιο σύνταξης και εφαρμογής του σεναρίου, η προστιθέμενη αξία της χρήσης των ΤΠΕ είναι ουσιαστική, καθώς οι μαθητές παράγουν το δικό τους ψηφιακό προϊόν, το οποίο μπορεί να μοιραστούν με τους συμμαθητές τους και την ευρύτερη κοινότητα μέσω ενός ιστολογίου. Το διαδίκτυο δεν χρησιμοποιείται απλώς ως περιβάλλον μάθησης, αλλά ως εργαλείο ψηφιακής διερεύνησης, κριτικής χρήσης ψηφιακών πηγών και «παραγωγής» νέου ψηφιακού έργου.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου:

[Ενότητα 12: Τα φαινόμενα απατούν.](#)

[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου

Ενότητα 8: [Δ. Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων.](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ενότητα 9: [Γ. Η επιχειρηματολογία στα άλλα μαθήματα.](#)

Φιλοσοφικός Λόγος Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής Κατεύθυνσης:

Ενότητα 6^η: [Η παιδευτική σημασία της τιμωρίας ως απόδειξη του διδασκτού της αρετής.](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Πλάτων, [«Πρωταγόρας» 324a-c](#). Στο Μτφρ. Η.Σ. Σπυρόπουλος. 1992.

Πλάτωνος Πρωταγόρας. Εισαγωγή, κείμενο, μετάφραση, ερμηνευτικά σχόλια. 4η έκδ. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), Μτφρ. Κ.Ν. Πετρόπουλος. 1981. Πλάτωνος Πρωταγόρας. Κείμενο, μετάφραση, σχόλια. Αθήνα: Πατάκης., Μτφρ. Β.Ν. Τατάκης. χ.χ. Πλάτων. Πρωταγόρας. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος.[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Text2MindMap](#) [Λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών].

[Padlet](#) [Εικονικός τοίχος διαμοίρασης υλικού]

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα τίθεται στους μαθητές το βασικό ερώτημα του σεναρίου, το οποίο λειτουργεί, μαζί με την εικονογράφηση της οικείας ενότητας, και ως αφορμή της διδασκαλίας. Ένας μαθητής διαβάζει το εισαγωγικό σχόλιο και ο εκπαιδευτικός διαβάζει εκφραστικά το κείμενο της ενότητας. Στη συνέχεια, οι μαθητές διαβάζουν προσεκτικά το κείμενο και προσπαθούν σε συνεργασία με τον διπλανό τους να το κατανοήσουν με τη βοήθεια των γλωσσικών σχολίων. Με τη βοήθεια ερωτήσεων οι μαθητές προχωρούν σε προφορική απόδοση του νοήματος και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τον χωρισμό του κειμένου σε θεματικές ενότητες. Στη συνέχεια οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης.

Μετά από αυτήν την πρώτη νοηματική προσπέλαση του κειμένου αρχίζει η διερεύνηση του βασικού ερωτήματος. Ο διδάσκων αρχίζει να συζητά με τους μαθητές ότι στόχος τους είναι να συνειδητοποιήσουν ότι τα αρχαία ελληνικά κείμενα έχουν διαχρονικό περιεχόμενο, το οποίο δεν μας αφήνει αδιάφορους. Συνεπώς, η προσέγγισή τους γίνεται όχι για να αναλυθούν γραμματικά και συντακτικά, αλλά για να κατανοηθούν και να συνδεθούν με το παρόν. Όσο αυτονόητο και αν φαίνεται αυτό, χρειάζεται πάντοτε η υπενθύμιση του βασικού στόχου διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών, όπως αποδεικνύει η καθημερινότητα της διδασκαλίας στο σχολείο.

Το σενάριο έχει ολοκληρωθεί σε τρεις φάσεις:

Α' Φάση

Κατά την πρώτη φάση της διδακτικής πορείας του σεναρίου, η οποία διαρκεί δύο (2) διδακτικές ώρες, η τάξη μεταβαίνει στο εργαστήριο πληροφορικής, όπου οι μαθητές οργανώνονται σε επτά ομάδες (τέσσερις των τεσσάρων ατόμων και τρεις των τριών). Βασική εργασία τους είναι να ασχοληθούν με δύο Φύλλα Εργασίας, τα οποία θα τους βοηθήσουν να προσεγγίσουν το ερώτημα που τους τέθηκε. Είναι προφανές ότι, αφού έχουμε δύο Φύλλα Εργασίας, περισσότερες από μία ομάδες θα ασχοληθούν με το ίδιο Φύλλο Εργασίας. Τα δύο Φύλλα Εργασίας περιλαμβάνουν από μία αποστολή, η οποία εκπληρώνεται με την ανάληψη συγκεκριμένων ρόλων. Η αυτοοργάνωση των μαθητών, όσον αφορά στους επιμέρους ρόλους που θα επωμιστούν εντός της ομάδας τους, έγινε σε μεγάλο βαθμό με επιτυχία, εκτός από μεμονωμένες περιπτώσεις, στις οποίες η συμβουλευτική παρέμβαση του διδάσκοντος ήταν απαραίτητη.

Οι ομάδες που θα ασχοληθούν με το [Φύλλο Εργασίας των Φιλολόγων](#) έχουν ως αποστολή να μελετήσουν το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου από φιλολογικής πλευράς. Αξιοποιώντας το σχολικό βιβλίο και το διαδίκτυο, ετοίμασαν μία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πολυτροπική παρουσίαση σε PowerPoint με πληροφορίες για τον συγγραφέα, το είδος του κειμένου, το περιεχόμενο και την επιχειρηματολογία του. Επίσης, κλήθηκαν να δημιουργήσουν εννοιολογικούς χάρτες με τη βοήθεια του λογισμικού [Text2MindMap](#).

Οι ομάδες των Μυθολόγων καλούνται να μελετήσουν τις περιπτώσεις τιμωρίας των μυθολογικών προσώπων που περιλαμβάνονται στην εικονογράφηση της ενότητας. Συλλέγουν πληροφορίες για τον Σίσυφο, τον Τάνταλο και τον Ιξίωνα αλλά και για τα πάθη τους, και ετοιμάζουν μία πολυτροπική παρουσίαση σε PowerPoint για να μοιραστούν με τους συμμαθητές τους τα ευρήματά τους. Η λέξη «τέλος» που αποτελεί αντικείμενο μελέτης του λεξιλογικού πίνακα Β1 της ενότητας του σχολικού εγχειριδίου αξιοποιείται στη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τη βοήθεια του λογισμικού [Text2MindMap](#), ώστε να αναδειχθεί ο σκοπός των συγκεκριμένων τιμωριών που υφίστανται οι τιμωρημένοι του Άδη.

Β΄ Φάση

Κατά τη δεύτερη φάση, η οποία σύμφωνα με το συνταγμένο σενάριο διαρκεί επίσης δύο διδακτικές ώρες, γίνεται αντιμετάθεση ρόλων. Οι ομάδες των Φιλολόγων μετατρέπονται σε ομάδες Μυθολόγων και το αντίθετο, και ασχολούνται με τα αντίστοιχα Φύλλα Εργασίας. Στο τέλος συγκρίνουν τα τελικά αποτελέσματα μεταξύ τους και επιλέγουν το καλύτερο. Η φάση αυτή εξασφαλίζει την επαφή όλων των μαθητών και με τα δύο Φύλλα Εργασίας. Μπορεί, επίσης, να λειτουργήσει ως μια πειραματική αυτο- και ετερο- αξιολογική, δυναμική διαδικασία, καθώς δεν επιδιώκεται η «διόρθωση» μιας εργασίας αλλά η διαφορετική ή και όμοια προσέγγισή της. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύονται τόσο η οπτική γωνία κάθε ομάδας όσο και η συλλογική ταυτότητα, αλλά και οι επιμέρους ταυτότητες των μαθητών-μελών της.

Γ΄ Φάση

Η τρίτη φάση διαρκεί ένα διδακτικό τρίωρο και σχετίζεται με την απάντηση στο αρχικό ερώτημα που έχει τεθεί στους μαθητές. Την πρώτη και δεύτερη διδακτική ώρα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

οι μαθητές προσεγγίζουν τις απόψεις του Πλάτωνα για την αρετή. Τους δίνεται [Φύλλο Εργασίας](#) που παραπέμπει στο σχολικό εγχειρίδιο της Γ΄ Λυκείου και στη μετάφρασή του στην Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας με συγκεκριμένα ερωτήματα. Την τρίτη και τελευταία ώρα παρουσιάζονται επιλεκτικά οι εργασίες των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης και ακολουθεί συζήτηση με θέμα την έννοια της αμαρτίας και της τιμωρίας στις αρχαίες, τις εκκλησιαστικές και τις σύγχρονες τους διαστάσεις.

Ο ρόλος του διδάσκοντος κατά τη διάρκεια της διδακτικής πορείας, εκτός από τον προφανή του συντονισμού της δράσης των ομάδων και της συζήτησης στην ολομέλεια, υπήρξε συμβουλευτικός και ενισχυτικός, ενώ σε μία περίπτωση κλήθηκε να «απορροφήσει» τους κραδασμούς που προέκυψαν στο πλαίσιο λειτουργίας μίας συγκεκριμένης ομάδας. Το σενάριο απαιτεί την ουσιαστική συμμετοχή των μαθητών στην αξιολόγηση (αυτό - και ετεροαξιολόγηση). Ο διδάσκων προέβη στη δική του αξιολόγηση παρατηρώντας, κατά τη διάρκεια της δουλειάς των μαθητών στο σχολικό εργαστήριο πληροφορικής, τόσο τη λειτουργία της ομάδας και των μελών της όσο και τα αποτελέσματα των εργασιών τους μετά το πέρας τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1: Οι Φιλολόγοι

Αποστολή της ομάδας σας είναι να μελετήσετε το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσόστομου από φιλολογικής πλευράς. Αξιοποιώντας το σχολικό βιβλίο και το διαδίκτυο θα ετοιμάσετε μία πολυτροπική παρουσίαση με ανάλογο λογισμικό, όπου θα συμπεριλάβετε πληροφορίες για τον συγγραφέα, το είδος του κειμένου, το περιεχόμενο και την επιχειρηματολογία του.

Πιο συγκεκριμένα:

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τον βίο και το έργο του Ιωάννη του Χρυσόστομου.
- Όπως επισημαίνεται και στο σχολικό σας βιβλίο, ο Ιωάννης ήταν δεινός εκκλησιαστικός ρήτορας. Τα ρητορικά κείμενα είναι κείμενα επιχειρηματολογίας. Συμβουλευτείτε το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας της τάξης σας για το πώς αξιολογούμε και διατυπώνουμε επιχειρήματα (Ενότητα 8: [Δ. Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων](#)) και για την επιχειρηματολογία γενικά. Χρησιμοποιήστε ένα λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών (προτείνεται το [Text2MindMap](#)) για να καταγράψετε το θέμα του κειμένου και τα βασικά επιχειρήματα του συγγραφέα του.
- Διατυπώστε στον εννοιολογικό χάρτη τα επιχειρήματα αυτά τόσο στα αρχαία όσο και στα νέα ελληνικά
- Ετοιμάστε σε ανάλογο λογισμικό την παρουσίαση με τα ευρήματά σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 2: Οι Μυθολόγοι

Αποστολή της ομάδας σας είναι να μελετήσετε τις περιπτώσεις τιμωρίας των μυθολογικών προσώπων που περιλαμβάνονται στην εικονογράφηση της ενότητας. Συλλέξτε πληροφορίες για τον Σίσυφο, τον Τάνταλο και τον Ιξίωνα αλλά και για τα πάθη τους. Ετοιμάστε μία παρουσίαση σε ανάλογο λογισμικό για να μοιραστείτε με τους συμμαθητές σας τα ευρήματά σας.

Πιο συγκεκριμένα:

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη ζωή και τα πάθη στον άλλο κόσμο του Σίσυφου, του Τάνταλου και του Ιξίωνα
- Δημιουργήστε έναν εννοιολογικό χάρτη με ανάλογο λογισμικό (προτείνεται το [Text2MindMap](#)) όπου με κέντρο τη λέξη «τέλος», που υπάρχει στον λεξιλογικό πίνακα στο τμήμα Β1 της ενότητας του βιβλίου σας, να συνδέσετε τα πάθη των μυθολογικών αυτών προσώπων μεταξύ τους. Μπορείτε να αξιοποιήσετε και άλλες λέξεις από τον ίδιο λεξιλογικό πίνακα.
- Ετοιμάστε σε ανάλογο λογισμικό την παρουσίαση με τα ευρήματά σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας 3: Έχει παιδευτική αξία η τιμωρία; (τρίτη φάση κοινό για όλες τις ομάδες)

Προτού συζητήσουμε το θέμα της αμαρτίας και της τιμωρίας, θα προετοιμαστείτε μελετώντας ένα αρχαίο κείμενο και συγκρίνοντάς το με το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσόστομου. Πρόκειται για ένα απόσπασμα από τον «Πρωταγόρα» του Πλάτωνα που διδάσκεται και στη Γ΄ Λυκείου.

- Δείτε το σχετικό [κείμενο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
- Βρείτε το σχετικό [απόσπασμα](#) στο Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, επιλέξτε τις σχετικές μεταφράσεις και μελετήστε τις
- Εντοπίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στο κείμενο του Πλάτωνα και του Ιωάννη του Χρυσόστομου ως προς: α) το κειμενικό είδος, β) τον πομπό, το μήνυμα και τον δέκτη, και γ) το περιεχόμενο
- Έχοντας κατακτήσει την αρχαία, τη μυθολογική και την εκκλησιαστική εκδοχή για την αξία της τιμωρίας, θα επιστρέψετε στην ολομέλεια για να συζητήσουμε το όλο θέμα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να επεκταθεί σε ένα διαθεματικό Σχέδιο Εργασίας, το οποίο θα συζητά ευρύτερα την έννοια της ποινής και του σωφρονισμού ή ακόμα και της θανατικής ποινής. Μπορεί να εμπλουτιστεί και με άλλα κείμενα της αρχαίας και εκκλησιαστικής γραμματείας, αλλά και να συνομιλήσει με σύγχρονα κείμενα κοινωνικού προβληματισμού.

Θα μπορούσε, επίσης, να διοργανωθεί ένας αγώνας αντιλογίας, κατά τον οποίο μια ομάδα θα υπερασπίζεται τη σωτήρια αξία της τιμωρίας και κάποια άλλη την αντίθετη άποψη. Θα ήταν καλύτερο, όσοι συμμετέχουν στις ομάδες αυτές να εκφράσουν την πραγματική τους άποψη για το θέμα.

Μια άλλη εκδοχή θα ήταν να δοθεί έμφαση στην έννοια του «τέλους» αναδεικνύοντας την αριστοτελική λογική της έννοιας, αλλά και γενικότερα τη σημασία του σκοπού και της τελεολογίας διαχρονικά.

Στην παρούσα εφαρμογή δεν υλοποιήθηκε κάποια από τις προτεινόμενες εκδοχές.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το θέμα του συγκεκριμένου σεναρίου κίνησε αρκετά το ενδιαφέρον των μαθητών κυρίως ως προς τη μυθολογική διάστασή του και τις εντυπωσιακές τιμωρίες εις βάρος περίφημων κακούργων της αρχαιότητας. Αντιθέτως, το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου τους άφησε μάλλον αδιάφορους, καθώς οι έννοιες της χριστιανικής αμαρτίας και της τιμωρίας, αλλά και ο παραλληλισμός των αμαρτωλών με αρρώστους απεδείχθησαν θέματα που δεν άπτονται των άμεσων ενδιαφερόντων τους και ζητήματα που εύκολα οδήγησαν σε νοηματικές παρεξηγήσεις. Παρόλα αυτά, δεν δίστασαν να προσεγγίσουν κριτικά το αρχικό ερώτημα και να εμπλουτίσουν τη συζήτηση με βιωματικές ιστορίες.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αρκετές δυσκολίες αντιμετώπισαν οι μαθητές στην προσέγγιση του είδους του φιλοσοφικού διαλόγου τόσο ως προς το περιεχόμενο και τον προσδιορισμό της έννοιας της σωκρατικής-πλατωνικής αρετής όσο και ως προς πιο πρακτικά ζήτημα, όπως η ακριβής αντιστοίχιση του αρχαίου κειμένου με τη μετάφραση που φιλοξενείται στην Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Ειδικά στην επεξεργασία του 3ου Φύλλου Εργασίας χρειάστηκε η παρέμβαση και βοήθεια του διδάσκοντος, προκειμένου να κατανοήσουν ακριβώς τη σχέση του πλατωνικού κειμένου με το κείμενο της Ενότητας 12.

Ως προς τη χρήση των ΤΠΕ οι μαθητές δεν αντιμετώπισαν κάποιο πρόβλημα, καθώς είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι όχι μόνο με την περιήγηση σε ιστοσελίδες και τη συλλογή πληροφοριών από το διαδίκτυο, αλλά και με τη σύλληψη και δημιουργία εννοιολογικών χαρτών. Μάλιστα ορισμένες ομάδες δεν χρησιμοποίησαν το προτεινόμενο λογισμικό [Text2MindMap](#) αλλά το [Prezi](#).

Η κατανομή των μαθητών σε ομάδες με την παρέμβαση του διδάσκοντος ήταν πιο επιτυχημένη από τη δημιουργία ομάδων με απόφαση των μαθητών, καθώς επιλέχθηκε η οργάνωση σε μικρότερα σχήματα με μέλη ίδιου περίπου επιπέδου, ώστε να αναγκάζονται να δουλεύουν όλα τα μέλη της ομάδας. Η επιλογή των μεικτών ομάδων απέτρεψε την εκδήλωση φαινομένων ανταγωνισμού μεταξύ κοριτσιών και αγοριών που είχε παρατηρηθεί κατά την εφαρμογή άλλου σεναρίου. Η ομαδικότητα και η συλλογική εργασία αποτέλεσε ένα από τα πιο βασικά κριτήρια αυτοαξιολόγησης των μαθητών, αφού είναι χαρακτηριστικό πως όλες σχεδόν οι ομάδες επέλεξαν να παρουσιάσουν εκείνο το Φύλλο Εργασίας, στο οποίο θεώρησαν ότι είχε λειτουργήσει καλύτερα το ομαδικό πνεύμα.

Η δεύτερη φάση της αντιμετάθεσης ανατέθηκε στις ομάδες ως εργασία στο σπίτι, αφενός εξαιτίας έλλειψης διδακτικού χρόνου, αφετέρου γιατί η συγκεκριμένη φάση συνέπεσε χρονικά με την απουσία του διδάσκοντος σε προγραμματισμένη εκπαιδευτική εκδρομή στο εξωτερικό.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τέλος, σε συνεννόηση με τον καθηγητή Πληροφορικής έχει δρομολογηθεί η δημιουργία ιστολογίου για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, στο οποίο θα αναρτηθούν οι εργασίες των ομάδων και το οποίο θα παραμείνει ανοιχτό προς έναν ευρύτερο και διαρκή σχολιασμό του θέματος.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Herbert, M. 1998. «Ζητήματα που ανησυχούν τους γονείς: Οι τιμωρίες». Στο *Ψυχολογικά Προβλήματα παιδικής ηλικίας β'.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. 279-287

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση.*

<http://neamathisi.com/learning-by-design/> [11/07/2014]

Καργάκος, Σ. 1985. «Η έννοια της ποινής: Σωφρονισμός -παραδειγματισμός - θανατική "ποινή"».

<http://www.sarantoskargakos.gr/content/η-έννοια-της-ποινής-σωφρονισμός-παραδειγματισμός-θανατική-«ποινή»?page=0,0> [11/07/2014].

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. Λονδίνο: Arnold.

Spradlin, J. E. 2002. "Punishment: A primary process?". Στο *Journal of Applied Behavior Analysis*, 12, 285-303.

Φουκώ, Μ. 1989. *Επιτήρηση και Τιμωρία: Η γέννηση της φυλακής*. Μτφρ. Κ. Χατζηδήμου – Ι. Ράλλη. Αθήνα: Εκδόσεις Ράππα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ